

Neohebné slovní druhy

- Slova, která mohou být různými slovními druhy

-

1) **Příslovce (adverbia)**

- vyjadřují bližší okolnosti dějů, stupeň vlastnosti a míru věci (*dobře, brzy, zde, tam, politicky*)
- plnovýznamový (význam věcný i gramatický) slovní druh
- většina příslovcí - stupňování, i nepravidelné (*dobře – lépe*)

ve větách závislá na:

- a) slovesech: příslovečné určení (*žijeme zdravě*)
- b) podstatných jménech: přívlastek neshodný (*návrat domů, cesta pešky*)
vznik:
 - a) od přídavných jmen – většinou (*dobrý – dobře*)
 - b) od zájmen (zájmenná příslovce: *tudy, kam, tehdy, kdy, kudy,...*)
 - c) ustrnutím prostého pádu jmen (*kolem, honem, daleko, blízko*)
 - d) ustrnutím slovesného tvaru (*leže, stoje, kleče*)
 - e) příslovečné spřežky - ustrnutí předložkového pádu (*nahlas, dodnes, pokaždé, zatím*)
+ ustálená příslovečná spojení: (*milerád, křížem krážem, jakživ mermomocí, bohudík, bohužel, stůj co stůj*) – píší se dohromady, někdy i zvlášť
 - f) záporová: *ne, nikoli, nikam, nikde, nikdy ...*
 - g)

2) **Předložky (Prepozice)**

- vyjadřují místo, čas, způsob, příčinu, důvod
- jejich význam se projevuje ve spojení se jmény, nevyskytují se samostatně
- ve spojení se svým jménem tvoří předložkovou vazbu (pád)
 - kromě + 2. pád.*
 - mimo + 4. pád.*
 - vyjma + 2. i 4. pád.*
- přejaté předložky (za nimi 1. pád): *a la bažant, kontra*
- vokalizace: *s, z, k, v → se, ze, ke/ku, ve.*

podle původu:

- a) **vlastní** (primární)
 - nejsou odvozené jen jako předložky (*s, v, z, k, při, pod, u...*)
- b) **nevlastní** (sekundární)
 - odvozené z jiných slov:
 - a. z podstatných jmen (*během, místo, kolem, pomocí, prostřednictvím...*)
 - b. z příslovcí (*blízko, ...*)
 - c. spojením více slov (*z důvodu, směrem k, ...*)
 - d.

3) **Spojky (Konjunkce)**

- slouží ke spojování vět a větných členů; teprve ve spojení s nimi nabývají svého významu
- nejsou větným členem; neplnovýznamový slovní druh
- některé spojky mohou mít platnost částic
 - a) **souřadící** – a, i, ani, nebo, anebo, ale, avšak, neboť, at', buď – nebo, aj.)
 - b) **podřadící** – když, jakmile, protože, že, aby, -li, kdyby, ač, třebaže, aj.)

4) **Částice (Partikule)**

- uvozují větu, naznačují její druh (otázka, rozkaz, zvolání) (at', necht', kéž, což)
- nejsou větným členem; neplnovýznamový slovní druh
- úlohu částic můžou plnit:
 - spojky (*Ale to je překvapení!, Že se ti chce*)
 - příslovce (*právě proto, no právě*) – neuvozují větu, význam přitakávací

5) **Citoslovce (interjekce)**

- vyjadřují nálady, city, vůli mluvčího nebo hlasy a zvuky (zvukomalebná) – od těchto citoslovcí se tvoří slovesa (*břinkat*)
- významově nesamostatná
- ustrnulé tvary jiných slovních druhů (*pane-čku, běda, hybaj, bože, vida, hrome*)
- ve větě se zpravidla nespojují ve skladební dvojici, stojí samostatně, nahrazují zvolací větu oddělena čárkou (*Brr, to je zima*)

některá citoslovce (obvykle zvukomalebná) mohou zastupovat větné členy:

- **přísudek** - (*Žába žbluňk do vody.*)
- **podmět** - (*Na dvoře se ozývalo haf haf.*)

Slova, která mohou být různými slovními druhy

že

- částice (*že jsem to nevěděl*)

- spojka (*řekl, že nikam nepůjde*)

ale

- spojka (*prší, ale nefouká*)
- částice (*ale sluší ti to*)
- citoslovce (*Ale, ale! Kampak tak brzy*)

právě

- příslovce (*právě o tobě mluvíme*)
- částice (*no právě*)

vlivem

- podstatné jméno (*být pod vlivem přátel*)
- předložka (*vlivem okolností*)

proto

- příslovce (*dostat co proto*)
- spojka (*neuklidil, a proto dostal vynadáno*)
- částice (*no proto!*)

blízko

- příslovce (*prázdniny jsou blízko*)
- předložka (*bydlet blízko letiště*)

dobře

- příslovce (*udělal to dobře*)
- částice (*no dobře*)

místo

- podstatné jméno (*pusté místo*)
- příslovce (*místo do školy šel k lékaři*)
- předložka (*šel tam místo ní*)

další příklady: *domů, během, kolem*